

ادبیات فارسی پایه نهم

اشعار بخش ستایش و فصل اول		معنی اشعار کتاب (بخش اول)	
شهریور ماه ۹۴		علی طهماسبی	
9oom.rozblog.com		کاری از وبلاگ کلاس نهم	

برای دریافت مطالب بیشتر به وبلاگ سر بزنید

صفحه ۹ کتاب درسی، «سنایی غزنوی»

ملکا ذکر تو گویم که تو پاک و خدایی *** نروم جز به همان ره که تو ام راه نمایی

معنی: خداوندا، تو را ستایش می کنم که پاک و منزّه هستی و آفریدگاری. جز راهی که تو به من نشان می دهی، راه دیگری نمی روم (کاملاً مطیع تو هستم).

آرایه: آرایه تلمیح به آیات «الحمد لله رب العالمین»، «اهدنا الصراط المستقیم...» و «سبحان الله» و آیات مانند آن ها.

- بیت، یاد آور مفهوم سوره حمد می باشد.

- ملکا منادا است. (ملک + ا)

صفحه ۱۰ کتاب درسی، «فردوسی، شاهنامه» «مثنوی»

به نام خداوند جان و خرد *** کزین برتر اندیشه بر نگذرد

معنی: با نام خدایی که انسان را آفرید، به او جان بخشید و عقل را به او عطا کرد، شروع می کنم، زیرا که اندیشه ای برتر از این از خاطر انسان نمی گذرد.

آرایه: خرد و اندیشه: مراعات نظیر

خداوند نام و خداوند جای *** خداوند روزی ده رهنمای

معنی: خداوندی که صاحب نام ها و صفات نیکو و مالک هر جا و مکان است. و اوست که روزی بندگانش را میرساند و آن ها را به راه درست راهنمایی می کند.

آرایه: «تکرار: خداوند»

خداوند کیوان و گردان سپر *** فروزنده ی ماه و ناهید و مهر

معنی: خداوندی که مالک افلاک هفتگانه و آسمان در حال گردش است و اوست که به خورشید و ماه و ستارگان نور و روشنی بخشیده است.

آرایه: ماه و ناهید و مهر : مراعات نظیر

نیاید بدو نیز اندیشه راه *** که او برتر از نام و از جایگاه

معنی: انسان حتی با افکار تیز نیز نمی تواند به وجود خداوند متعال دست یابد زیرا وجود پاک خداوند فراتر از هر اسم و مقامی است.

ستون نماندکس اورا چو هست *** میان بندگی را بید بست

معنی: هیچ کسی نمی تواند خداوند متعال را آنگونه که شایسته درگاه اوست، ستایش کند پس تو باید کمر بندگی و اطاعت از او به میان بینی و در بندگی و عبادت او تلاش کنی.

توانا بود هرکه دانا بود *** ز دانش، دل پیر، برنا بود

معنی: هر کس که دانا و عاقل باشد، توانا خواهد شد و به وسیله ی علم و دانش، انسان پیر، مانند جوان شاداب، توانا می شود.

صفحه ۱۱ کتاب درسی. «امام خمینی (ره)»

دیده ای نیست نیند رخ زیبای تو را *** نیست گوشی که همی شود آوای تو را

معنی: چشمی وجود ندارد که چهره ی زیبای تو را نبیند و هیچ گوشی وجود ندارد که صدای تو را نشنود. (آثار و نشانه های تو قابل درک و شناخت هستند.)

صفحه ۱۳ کتاب درسی. «کلیات سعدی، بخش قصاید» «قصیده»

بادادی که تفاوت نکند لیل و نهار *** خوش بود دامن صحرا و تماشای بهار

معنی: در صبح زود اول بهار که طول شب و روز آن یکسان است ، رفتن به صحرا و تماشای کردن گل های زیبای بهاری ، لذت بخش است.

آرایه: لیل و نهار : تضاد / نهار و بهار : جناس اختلافی

آفرینش همه تیره خداوند دل است *** دل ندارد که ندارد به خداوند اقرار

معنی: تمام پدیده های آفرینش برای آگاه کردن انسان های عارف است و اگر کسی وجود خدا را انکار کند و به خدا ایمان نیاورد، ذوق و احساسی ندارد.

آرایه: واج آرایبی: «د» / که و به: جناس

نکته دستوری: آفرینش: مشتق

این همه نقش عجب، بر در دیوار وجود *** هر که فکر نکند، نقش بود بر دیوار

معنی: هر کسی که با این همه نقش ها و پدیده های عجیب به آفریننده ی آنها نیندیشد، همانند تصویر روی دیوار، بی احساس و بی روح است.

آرایه: در، دیوار: مراعات نظیر / بر و در: جناس

کوه دریا و درختان، همه در تسبیح اند *** نه همه مستمع، فم کن این اسرار

معنی: کوه و دریا و درختان (همه ی موجودات) در حال نیایش خداوند هستند، اما هر شنونده ای این راز را درک نمی کند.

آرایه: کوه، دریا و درختان: مراعات نظیر / بیت تلمیح دارد به آیه ۴۴ سوره اسراء

خبرت هست که مرغان سحر گویند: *** آخر ای خفته، سر از خواب جهالت بردار

معنی: آیا خبر داری که پرندگان سحری به هنگام صبح می گویند: ای انسان غافل، از بی خبری و نادانی، رها شو.

آرایه: خواب، سحر و خفته: مراعات نظیر / سر و سحر: جناس / سر از خواب برداشتن: کنایه از آگاهی و بیداری

ماکی آخر چو بنفشه، سر غفلت دریش؟ *** حیف بید که تو در خوابی و نرگس، میدار

معنی: تا کی می خواهی مانند گل بنفشه در غفلت و نادان به سر ببری . حیف است که تویی خبر و غافل باشی و گل نرگس بیدار و آگاه باشد.

آرایه: بنفشه و نرگس : مراعات نظیر / چو بنفشه : تشبیه / در و سر : جناس / آرایه نماد : بنفشه در این بیت نماد غفلت و سرافکندگی و نرگس ، نماد بینایی و آگاهی است / سر غفلت در پیش گرفتن : کنایه است

که تواند که دهد میوه الوان از چوب؟ * * * یاکه داند که برآرد گلِ صبرک از خار؟

معنی: چه کسی می تواند از چوب درخت ، میوه های رنگارنگ و از خار ، گل های سرخ زیبا ، پدید آورد؟
مفهوم: تنها خداوند بزرگ است که می تواند از چوب درخت ، میوه های رنگارنگ و از خار ، گل های سرخ زیبا ، پدید آورد.

آرایه: چوب : مجازاً درخت / گل و خار : تضاد

عقل، حیران شود از خوش زین غنَب * * * فم، عاجز شود از حقِ یاقوتِ انار

معنی: عقل از زیبایی خوشه طلایی انگور ، متحیر و فهم از درک زیبایی و ظرافت دانه های انار که مانند یاقوتی سرخ و ارزشمند ، می درخشد ، ناتوان است.

آرایه: حیران شدن عقل : آرایه تشخیص / غنَب و انار : مراعات نظیر / حقه (کیسه جواهرات) یاقوت انار : تشبیه (مشبه حذف شده) : دانه های انار ، مشبه به : حقه یاقوت انار وجه شبه : سرخ و درخشان بودن)

پاک و بی عیب خدایی که به تقدیرِ عزیز * * * ماه و خورشید منخر کند و لیل و نهار

معنی: خداوند پاک و بی عیب با فرمان خود ، تمام پدیده ها و موجودات را (ماه و خورشید و شب و روز را) مطیع خود کرده است.

آرایه: لیل و نهار : تضاد / ماه و خورشید : مراعات نظیر / بیت ، تلمیح به آیات قرآن دارد.

تا قیامت سخن آند کرم و رحمت او * * * همه گویند و یکی نیاید ز هزار

معنی: گر همه مردم تا روز قیامت درباره ی بخشش و لطف خداوند سخن بگویند باز هم یکی از هزاران لطف و رحمت خداوند ، گفته نمی شود.

نعمت بار خدایا، ز عدد بیرون است *** شکر انعام تو هرگز نکند شکر گزار

معنی: پروردگارا نعمت های تو قابل شمارش نیست و هیچ انسان شکر گزاری نمی تواند، شکر نعمت های بی کران تو را به جای آورد.

آرایه: نعمت، شکر، انعام، و شکر گزار: مراعات نظیر / زعدد بیرون بودن: کنایه از بی شمار بودن

عدیا، راست روان کوی سعادت بردند *** راستی کن که به مثل نرسد، کج رفتار

معنی: ای سعدی، انسانهای درست کار، به سعادت و خوش بختی می رسند، بنابراین تو هم انسانی صادق و راستگو باش، زیرا انسان های بدرفتار به هدف و مقصودش نمی رسد.

آرایه ها: که و به: جناس / گوی بردند: کنایه از دست یافتن و سبقت گرفتن / سعدیا: تخلص

بخش شعر خوانی شعر «پرواز» صفحه ۲۲ کتاب درسی. «علی اسفندیاری (نیما یوشیج)»

➤ نگاهی به ساختار شعر

شاید در نگاه اول فکر کنید که این شعر، «شعر نو» است ولی اینطور نیست. این شعر به لحاظ ساختاری بیشترین شباهت را به غزل دارد ولی محتوایی قطعه مانند دارد.

➤ محتوا

این شعر اساساً مضمونی اجتماعی دارد.

کرم در این شعر نماد خود شاعر یا هر انسان متفکر و جستجوگر است که از زندگی روزمره خویش به تنگ آمده و در تلاش و تکاپوست تا با حرکتی نو خود را رها کند و مرغ نماد انسان هایی است که با وجود توانایی و خلاقیت (قدرت پرواز کردن)، جرات نو شدن را در زندگی ندارند و برای آن تلاش و کوشش نمی کنند.

• به این گونه از شعر که در آن شاعر، از زبان دو یا چند شخصیت که در مقابل یک دیگر قرار می گیرند؛ سخن بگوید و صفات هر یک را از زبان آن ها بیان کند، مناظره می گویند.

➤ متن شعر + معنی و آرایه ها

در پیله تا به کی بر خویشتن تنی *** * * * * * پرسید کرم را، مرغ از فروتنی

معنی: مرغ با تنبلی از کرم پرسید، تا کی در خانه (پيله) تار می بافی؟

تا چند متروی در کنج خلوتی * * * در بسته تا به کی در محبس تنی

معنی: ای کرم تا چه وقت در کنج تنهایی گوشه نشینی اختیار می کنی و از مردم کناره می گیری؟ تا چه وقت اسیر جسم خاکی خود هستی؟

در فکر رستم پانچ بباد کرم * * * خلوت نشسته ام زین روی منحنی

معنی: کرم پاسخ داد، در فکر رهایی و پرواز می باشم، به این خاطر خلوت و تنهایی اختیار کردم تا خمیده شدم (رستن یعنی دل کندن از دنیا و پرواز آسمانی مراد است).

هم سال های من پرواگان شدند * * * جتند از این قفس، گشتند دیدنی

معنی: هم سن و سالان من به پروانه مبدل شدند و از این قفس (پيله) رهایی یافتند و تماشایی شدند.

در حبس و خلوتم تا وارهم به مرگ * * * یا پر بر آورم بھسر پریدنی

معنی: در زندان تن خود خلوت اختیار کردم تا با مرگ، رهایی و خلاصی یابم یا منتظرم پر در آورم و با شایستگی پرواز کنم.

اینک تو را چه شد کای مرغ خانگی * * * کوشش نمی کنی، پری نمی زنی

معنی: ای مرغ خانگی برای تو چه اتفاقی رخ داده است که نه در فکر پرواز هستی و نه تلاش می کنی

بخش اول این مجموعه به پایان رسید و اگر خدا بخواهد معانی دیگر فصل ها هم بزودی منتشر خواهد شد.

لطفا از کپی کردن بدون ذکر منبع خودداری کنید چون برای این فایل زحمت زیادی کشیده شده است.

منبع : 9oom.rozblog.com

یا

منبع : paye9.blog.ir

مهدی به تاج و نورش با احمد ورسولش نزدیک شد ظهورش******/صلی علی محمد صلوات برمحمد

برای تعجیل فرج آقا امام زمان(عج) صلوات

اللهم عجل لولیک فرجنا